

Archeologisch onderzoek Korte Waarder 5 te Nieuwerbrug, gemeente Bodegraven-Reeuwijk

Bureau- en Inventariserend Veldonderzoek, Karterend booronderzoek

Opdrachtgever

Kubiek Ruimtelijke Plannen

Kerkewijk 117

3904 JB Veenendaal

Auteurs

drs. M. Hogervorst en drs. I.S.J. Beckers

Projectnummer

Synthegra Rapport S200026

Autorisatie

drs. M. Spanjer

Versie 02

Datum

16-07-2020

COLOFON

Opdrachtgever : Kubiek Ruimtelijke Plannen te Veenendaal
Project : Hoge Rijndijk 7/Korte Waarder 5 te Nieuwerbrug, gemeente Bodegraven-Reeuwijk.
Projectnummer : S200026
Titel : Hoge Rijndijk 7/Korte Waarder 5 te Nieuwerbrug, gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Bureau- en Inventariserend Veldonderzoek, Karterend booronderzoek
Datum : 16-07-2020
Auteurs : drs. M. Hogervorst
: drs. I.S.J. Beckers
Autorisatie : drs. M. Spanjer, Senior KNA archeoloog
Druk : Synthebra B.V., Leusden
Afbeeldingen : Synthebra B.V., tenzij anders vermeld
ISSN : 1874-9771

Synthebra B.V. is gecertificeerd voor de BRL 4000 protocollen 4001 t/m 4004 (landbodems)

Synthebra B.V.

Olmenlaan 6a
NL-3833 AV Leusden
T: +31 (0)88 81 81 981
E: www.synthebra.nl

© Synthebra B.V., 2020

INHOUD

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	4
SAMENVATTING	5
1 INLEIDING	8
1.1 Onderzoekskader	8
1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen	8
1.3 Ligging en huidige situatie plangebied	9
1.4 Toekomstige situatie plangebied	9
2 BUREAUONDERZOEK	11
2.1 Methode	11
2.2 Landschapsgenese	11
2.3 Historische ontwikkeling	14
2.4 Archeologische waarden in en rondom het plangebied	18
2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting	21
3 INVENTARISEREND VELDONDERZOEK	23
3.1 Methode	23
3.2 Beschrijving en interpretatie van de boorgegevens	24
3.3 Archeologische indicatoren	24
3.4 Archeologische interpretatie	24
4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	26
4.1 Inleiding	26
4.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen	26
4.3 Aanbevelingen	28
BRONNEN	29

Bijlagen:

Bijlage 1: Boorpuntenkaart Korte Waarder 5 te Nieuwerbrug aan den Rijn

Bijlage 2: Boorprofielen

Afbeelding voorblad: Detail van een kaart van Floris Balthasar uit 1615. Bron: Nationaal Archief.

Administratieve gegevens

Toponiem	Hoge Rijndijk, Korte Waarder
Plaats	Nieuwerbrug
Gemeente	Bodegraven-Reeuwijk
Provincie	Zuid-Holland
Projectnummer	S200026
Bevoegde overheid	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Deskundige namens de bevoegde overheid: Omgevingsdienst Midden Holland
Opdrachtgever	Kubiek Ruimtelijke Plannen te Veenendaal
Uitvoerende instantie	Synthegra B.V.
Datum uitvoering veldwerk	25-06-2020
Uitvoerders veldwerk	I.S.J. Beckers
Onderzoeksmelding (ARCHIS)	4867675100
Datum onderzoeksmelding	09-06-2020
Kaartblad	31d
Periode	Late IJzertijd – Nieuwe Tijd
Oppervlakte	Circa 2210 m ²
Perceelnummer(s)	Bodegraven Sectie D nr. 2154, 3486 en 3648
Grond eigenaar / beheerder	De Nieuwe Ontwikkelaars B.V.
Grondgebruik	Woonhuis, loodsen, schuur, verharding
Geologie	Oeverwal Oude Rijn, Formatie van Echteld
Geomorfologie	Afgeleid: B44 (stroomrug)
Bodem	pRn59, Leek-/woudeerdgronden; zavel
Depot	Documentatie en vondsten zullen worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Zuid-Holland te Alphen aan de Rijn.

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende coördinaten:

Noord:	X: 115679,2	Y: 454540,5
Oost:	X: 115703,1	Y: 454483,9
Zuid:	X: 115694,8	Y: 454439,8
West:	X: 115665,5	Y: 454448,7
Centrum:	X: 115685,0	Y: 454488,7

Samenvatting

Inleiding

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Kubiek Ruimtelijke Plannen te Veenendaal een archeologisch bureauonderzoek in combinatie met een karterend booronderzoek uitgevoerd op een terrein aan de Korte Waarder 5 en het tegenoverliggende terrein tussen de Korte Waarder en de Hoge Rijndijk te Nieuwerbrug aan de Rijn. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van nieuwbouwwoningen en een parkeerplaats binnen dit terrein.

Specifieke archeologische verwachting bureauonderzoek

Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Direct ten zuiden hiervan heeft vermoedelijk de Romeinse *limes*-weg gelopen. Grenzend aan dit gebied kunnen sporen en vondsten uit deze periode verwacht kunnen worden. Archeologisch onderzoek direct ten noorden van de Hoge Rijndijk heeft uitgewezen dat hier sprake was van bewoning vanaf de 14^e/15^e eeuw. De Korte Waarder is een ontginningsas uit de Middeleeuwen. De ligging van onderhavig plangebied langs en tussen twee dijken die hun oorsprong in de Middeleeuwen kennen, nabij deze vroege bewoningssporen, bevestigen de hoge archeologische verwachting vanaf de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd. Ten zuiden van de Korte Waarder was in ieder geval vanaf het begin van de 19^e eeuw sprake van bebouwing.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
laat-paleolithicum - bronstijd	laag	Bewoningssporen: tijdelijke kampementen Mobilia: vuursteen artefacten, haardkuilen	Vermoedelijk grotendeels geërodeerd door stroomgordel Oude Rijn
IJzertijd – Romeinse tijd	hoog	Sporen die samenhangen met de Romeinse <i>limes</i> -weg en/of (oudere) bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch landgebruik. Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen	Diepte nog nader te bepalen
Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	hoog	Sporen die samenhangen met ontginningen en bedijking, bewoningssporen etc vooral vanaf de Late Middeleeuwen. Bebouwing ten zuiden van de Korte Waarder vanaf de vroege 19 ^e eeuw.	Direct onder de bouwvoor, diepte nog nader te bepalen

Veldonderzoek

Om het plangebied te onderzoeken op de aan- of afwezigheid van de in het bureauonderzoek verwachte archeologische waarden, is een inventariserend veldonderzoek door middel van een karterend booronderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek bestond uit zes boringen, die min of meer in een boorraai met een onderlinge afstand van 25 m in het plangebied zijn gezet.

Archeologische interpretatie veldonderzoek

Het uiterste zuiden van het plangebied lijkt langdurig deel te hebben uitgemaakt van een komgebied en het centrale en noordelijke deel van het plangebied van de stroomgordel van de Oude Rijn. In de ondergrond van het plangebied zijn geen mogelijke archeologische lagen aangetroffen.

Het gebied ten noorden van de Korte Waarder is relatief diep verstoord. Waarschijnlijk betreft het hier een recente verstoring en daarom worden hier geen archeologische waarden verwacht. Ten zuiden van de Korte Waarder konden volgens het verwachtingsmodel onder andere mogelijke archeologische resten uit de Nieuwe Tijd verwacht worden; in het bijzonder de funderingsresten van een in het zuidwesten van het plangebied gesitueerd pand. Dit pand staat al afgebeeld op kaartmateriaal uit het begin van de 19^e eeuw. Op basis van het booronderzoek, zeker ook omdat boring 3 op een baksteenfragment is gestuit, kan niet uitgesloten worden dat van dit pand nog funderingsrestanten aanwezig zijn. In dit deel van het plangebied zijn woningen voorzien. Om eventuele archeologische resten in dit deel van het plangebied veilig te stellen wordt een inventariserend veldonderzoek door middel van een archeologische begeleiding onder protocol IVO-P noodzakelijk geacht.

Aanbeveling

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied zoals omschreven in de vergunningsaanvraag nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Op basis van de resultaten van het booronderzoek is mogelijk een archeologische vindplaats in het plangebied aanwezig, in de zone direct ten zuiden van de Korte Waarder. Wanneer de geplande graafwerkzaamheden dieper reiken dan 50 cm beneden maaiveld kunnen eventueel aanwezig archeologische resten verloren gaan en is vervolgonderzoek noodzakelijk. Aangezien er een vervuiling in het plangebied geconstateerd is en sanering (dieper dan 1 meter beneden maaiveld) van het plangebied moet plaatsvinden adviseren wij een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische begeleiding volgens protocol IVO-P om vast te stellen of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn en zo ja, welke waardering hieraan gegeven kan worden. Voor deze archeologische begeleiding is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid. In dit PvE wordt de werkwijze en de randvoorwaarden van de archeologische begeleiding vastgelegd.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Bodegraven-Reeuwijk). Deze neemt een definitief selectiebesluit aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Er is getracht een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toeval vondst bij de gemeente worden gemeld.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Kubiek Ruimtelijke Plannen te Veenendaal een archeologisch bureauonderzoek¹ in combinatie met een karterend booronderzoek² uitgevoerd op een terrein aan de Korte Waarder 5 en het tegenoverliggende terrein tussen de Korte Waarder en de Hoge Rijndijk te Nieuwerbrug aan de Rijn (afbeelding 1). De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen ontwikkeling van nieuwbouwwoningen en een parkeerplaats binnen dit terrein (afbeelding 2).

De exacte diepte van de toekomstige bodemverstoring is op dit moment onbekend. Ter plaatse van de nieuwbouwwoningen wordt uitgegaan van een fundering van funderingsbalken op heipalen. Ter plaatse van de nieuwe funderingsbalken zal tot ongeveer 80 cm -mv gegraven worden. Uitgaande van de doorgaans aangehouden ontgravingsdiepte bij de aanleg van de bouwput zal de bodem waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

De bevoegde overheid, de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, heeft een specifiek archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Beleidsadvieskaart (zie afbeelding 11).³ Het plangebied ligt in een zone met medebestemming Waarde Archeologie 2. Voor terreinen met een Waarde Archeologie 2 geldt, dat een rapport dient te worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het terrein in voldoende mate is vastgesteld bij plangebieden groter dan 100 m² en verstoringen die dieper reiken dan 40 cm -mv.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de vigerende Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie⁴ en de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek.⁵ De bevoegde overheid, gemeente Bodegraven-Reeuwijk en haar archeologische adviseur de Omgevingsdienst Midden Holland, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een selectiebesluit nemen aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

1.2 Onderzoekdoel en vraagstellingen

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van bestaande bronnen over bekende of verwachte landschappelijke, historische en archeologische waarden.

---

¹ BO, protocol 4002

² IVO-K, protocol 4003

³ RAAP-rapport 2283 (2011)

⁴ SIKB 2018.

⁵ SIKB 2006.

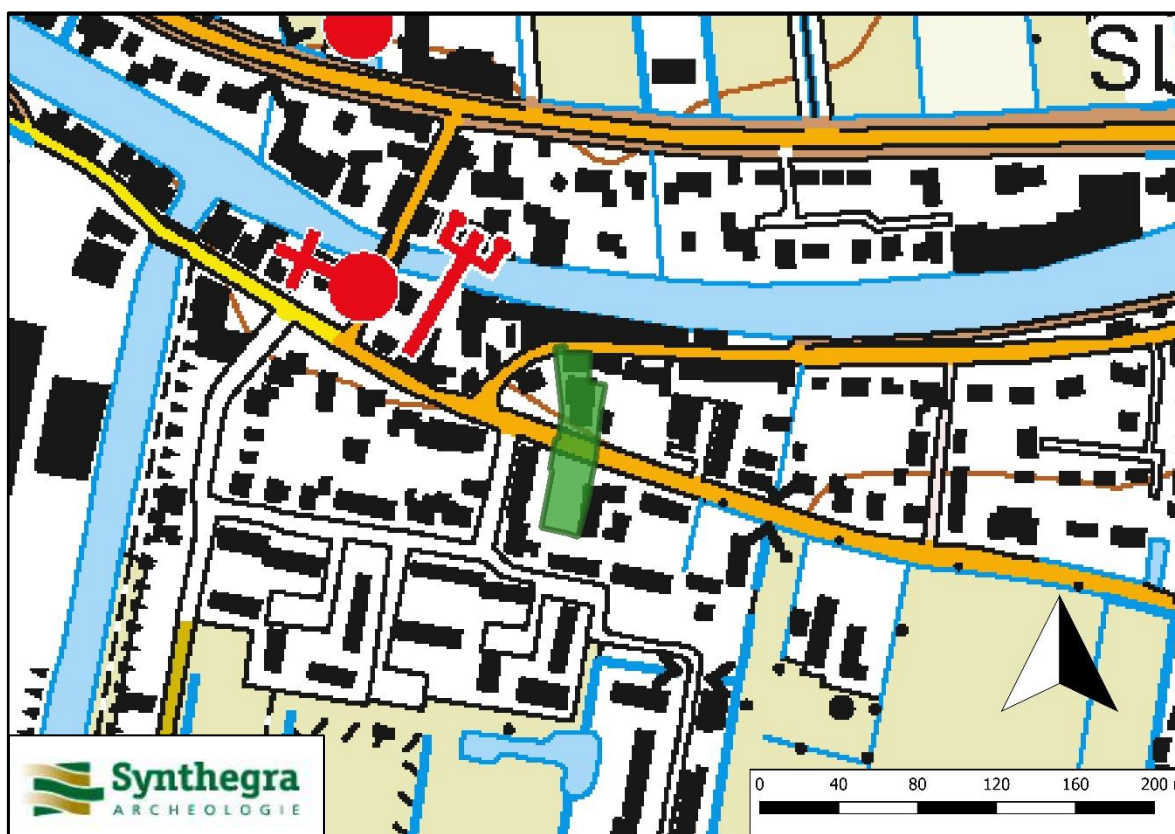
Het doel van het karterend booronderzoek is het vervolgens toetsen van het opgestelde verwachtingsmodel door de intactheid van de bodemopbouw vast te stellen en de eventuele aanwezigheid van archeologische resten te inventariseren.

De volgende onderzoeksvragen zullen worden beantwoord:

- Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?
- Zijn in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig?
Indien ja (dan zijn de volgende twee sub vragen van toepassing)?
  - Wat is te zeggen over de horizontale en verticale verspreiding van de archeologische waarden?
  - Wat is de vermoedelijke aard en datering van de archeologische resten?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

Het plangebied beslaat een oppervlak van circa 2200 m² en is gelegen tussen de Hoge Rijndijk en de Korte Waarder, en ten zuiden van de Korte Waarder te Nieuwerbrug aan de Rijn (afbeelding 1). Het plangebied is grotendeels in gebruik als bedrijventerrein met loodsen, een schuur en een verharde parkeerplaats.

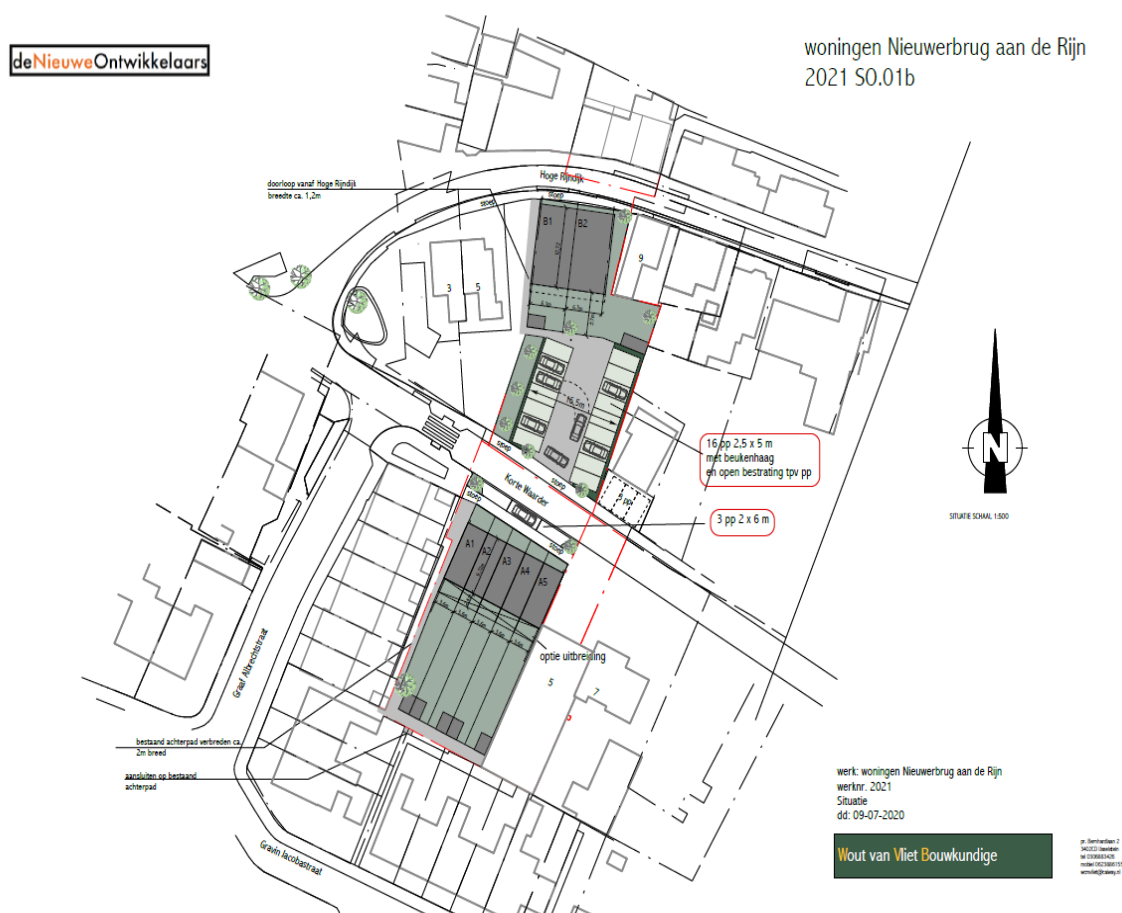

Afbeelding 1.: Het plangebied, groen gemarkeerd, op de Topografische Kaart van Nederland 1:25.000.

1.4 Toekomstige situatie plangebied

De huidige inrichting zal worden gewijzigd. De huidige opstallen en gebouwen zullen worden gesloopt en vervangen voor nieuwbouw, met twee woningen langs de Hoge Rijndijk en een vijftal aansluitende huizen ten

zuiden van de Korte Waarder (afbeelding 2). De toekomstige bodemverstoring is onbekend, maar ter hoogte van de bebouwing wordt uitgegaan van een funderingswijze van funderingsbalken op heipalen. Ter plaatse van de nieuwe funderingsbalken zal tot circa 80 cm -mv gegraven worden. Ter plaatse van de nieuwe schuren, voor- en achtertuinen en de nieuwe parkeerplaatsen wordt uitgegaan van een ondiepere bodemverstoring (ca. 30-50 cm -mv). De aanleg van nieuwe nutsvoorzieningen zal gepaard gaan met een verstoring van maximaal ca. 1,5 m -mv.

Afbeelding 2: Toekomstige situatie binnen het plangebied. (Bron: opdrachtgever). De bouwplannen binnen het oostelijke deel van het plangebied ten zuiden van de Korte Waarder, omgeven door een rode stippellijn, zijn inmiddels vervallen.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Tijdens het bureauonderzoek is met behulp van bestaande bronnen een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel voor het plangebied opgesteld. Dit is gedaan door het raadplegen van voor de archeologie relevante (schriftelijke) bronnen. Voor het bureauonderzoek zijn met name gegevens over bekende archeologische vindplaatsen in en rond het plangebied verzameld. Dit is aangevuld met historisch en fysisch-geografisch onderzoek, waarbij informatie over vroeger grondgebruik is verkregen door de analyse van historische kaarten en tevens gegevens over de geologie, geomorfologie en bodem zijn bestudeerd.

2.2 Landschapsgenese

Voor het bepalen of, waar en uit welke periode archeologische resten kunnen worden verwacht, zijn de volgende bronnen met betrekking tot de landschapsgenese geraadpleegd:

- Geomorfologische Kaart 1:50.000 (Afbeelding 3)
- Digitaal hoogtemodel, Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) (Afbeelding 4)
- Bodemkaart 1:50.000 (Afbeelding 5)
- Relevante achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst)

Voor de geologische beschrijving is gebruik gemaakt van de Lithostratigrafische Indeling van de Ondiepe Ondergrond.⁶ Zie voor een overzicht van de geologische en archeologische perioden bijlage 1.

Geo(omorfo)logie en landschap

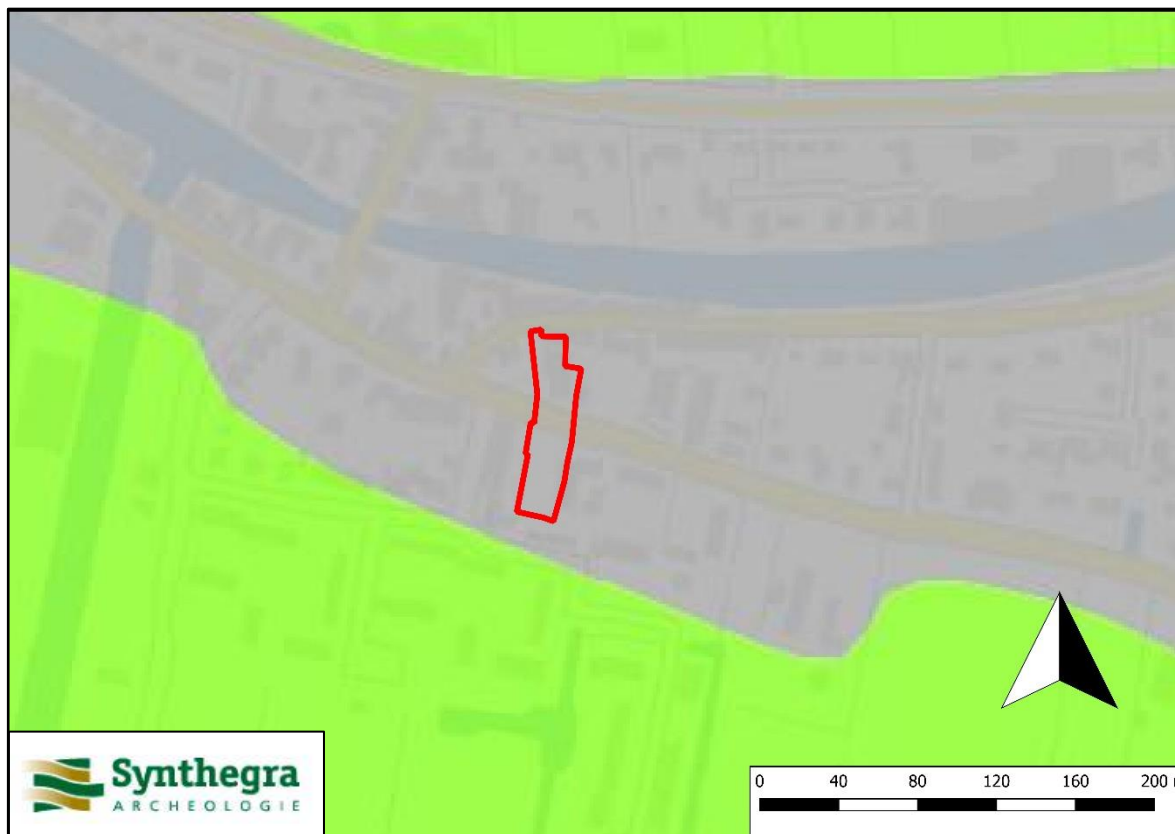
Het plangebied ligt op de zuidelijke oeverwal van de Oude Rijn, die vanaf circa 5600 jaar geleden in deze omgeving actief werd. Omdat het aanvankelijk om een meanderend riviersysteem ging met meerdere stroom- en restgeulen, zullen oudere afzettingen hier grotendeels geërodeerd zijn en vervangen door jongere afzettingen. Toen de Waal in de Late IJzertijd meer water van de Rijn ging afvoeren, ging de Oude Rijn een vaste bedding volgen en werden de oevers beter bewoonbaar. De rivier werd steeds minder actief door toenemende afvoer van de Vecht bij Utrecht en ten slotte door de afdamming van de Kromme Rijn bij Wijk bij Duurstede in het jaar 1122; tegenwoordig is sprake van een smalle rivier.

Binnen het plangebied worden bedding- en oeverafzettingen van de Formatie van Echteld verwacht. Beddingafzettingen bestaan uit fijn tot grof zand, soms met grind. Oeverafzettingen bestaan uit zandige of siltige klei of kleilig zand. Oevers hadden in het verleden een relatief hoge ligging binnen het open landschap, en vormden daarom in het verleden een gunstige basis voor nederzettingen in het rivierengebied, te midden van de komgebieden.

Wegens de ligging in een bebouwd gebied is voor het plangebied geen directe geomorfologische informatie beschikbaar. Extrapolatie van omliggende eenheden maakt dat het plangebied te plaatsen is in een zone met stroomruggen (code B44). Het betreft hier de stroomgordel van de Oude Rijn.

---

⁶ De Mulder *et al.* 2003 en via www.dinoloket.nl: Dinoloket, Standaarden, Lithostratigrafische Nomenclator van de Ondiepe Ondergrond.

Afbeelding 3: Het plangebied, rood omkaderd, op de Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000. (Bron: Archis 3)

AHN

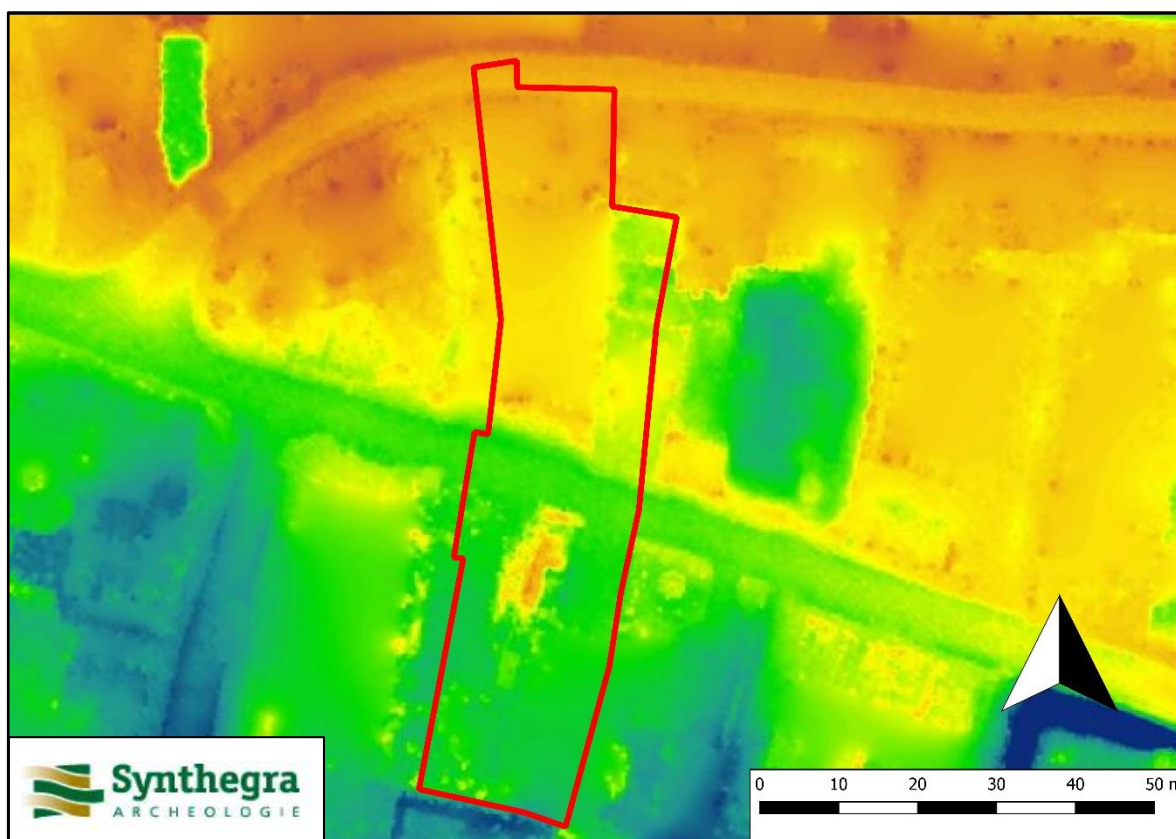
Op basis van het digitale hoogtemodel zoals weergegeven in het AHN (afbeelding 4) kan gesteld worden dat het noordelijke deel van het plangebied zich op de flank van de Hoge Rijndijk bevindt, waar de hoogte van het maaiveld circa 0,2 m +NAP bedraagt.⁷ Ten zuiden van de Korte Waarder loopt het terrein af van 0,15 m tot 0,45 m -NAP.

Bodem⁸

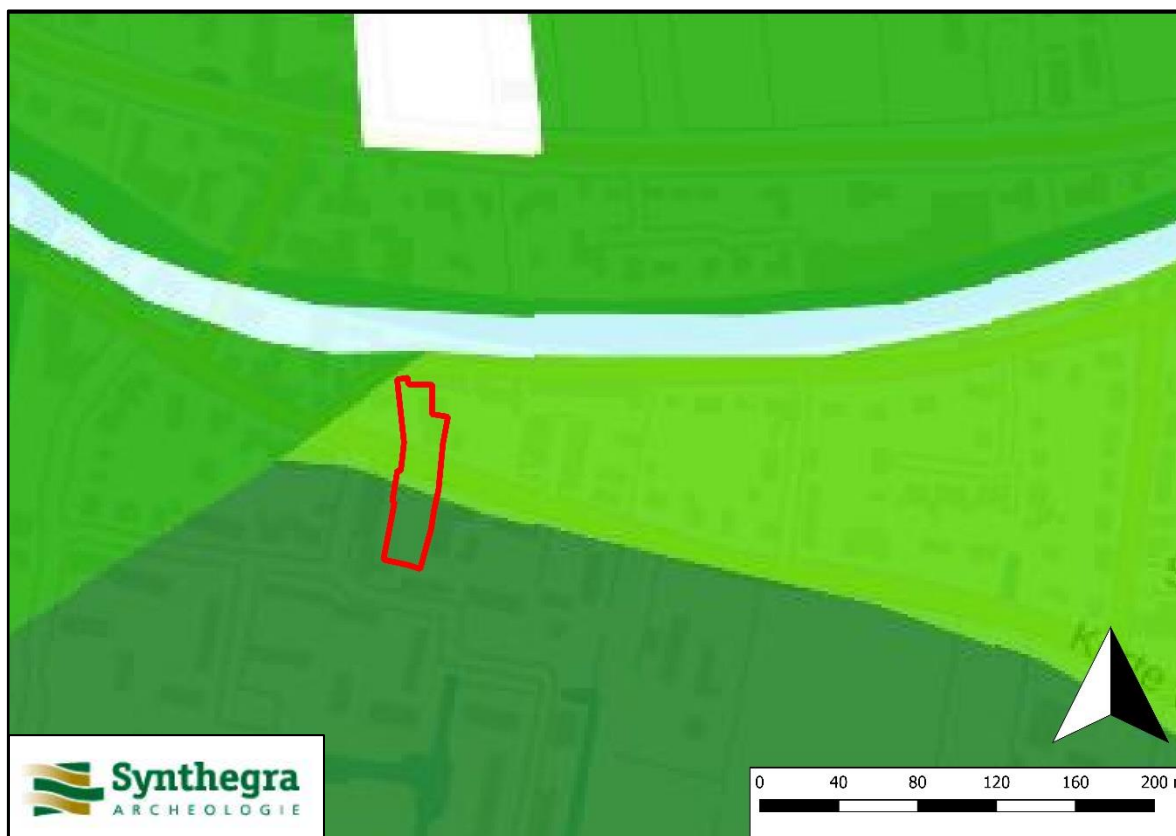
Op basis van de bodemkaart kan gesteld worden dat het plangebied zich op de overgang van leek- of woudeerdgronden (pRn59G) naar kalkloze poldervaaggronden (Rn44C) bevindt (afbeelding 5). Leek- of woudeerdgronden bestaan uit zavel- en kleigronden met een 30 tot 50 cm dikke, donkere A-horizont. Leek – en Woudeerdgronden komen veelvuldig voor op de stroomgordel van de Oude Rijn. De ondergrond bestaat hier uit zavel of lichte klei. Het zuidelijke deel van het plangebied is gekarteerd in een zone met poldervaaggronden, ontwikkeld in zware klei. Dit bodemtype komt veelvuldig voor in de komgebieden en wordt gekenmerkt door een zwak humeuze toplaag van 10 tot 15 cm dik.

⁷ Hoogteligging van het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) in m NAP (Normaal Amsterdams Peil) geraadpleegd op www.ahn.nl

⁸ De Bakker & Schelling 1989.

Afbeelding 4: Het plangebied, rood omkaderd, op het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN), (Bron: www.ahn.nl).

Afbeelding 5: Het plangebied, rood omkaderd, op de Bodemkaart van Nederland 1:50.000. (Bron: Archis 3).

2.3 Historische ontwikkeling

Voor de historische ontwikkeling is divers kaart- en beeldmateriaal (Afbeelding 6 t/m 10) en relevante achtergrondliteratuur geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Het huidige plangebied lag aan het begin van onze jaartelling langs de noordelijke grens (*limes*) van het Romeinse Rijk, halverwege Bodegraven en Woerden, waar versterkingen uit deze periode zijn aangetroffen. De *limes*-weg die deze versterkingen verbond kende diverse verschijningsvormen. De weg kan bestaan uit een grindbaan, een grindbaan tussen een houten bekisting, of alleen uit een houten bekisting. Vermoedelijke resten van een grindbaan zijn aangetroffen ter hoogte van de Gravin Jacobastraat, circa 25 meter ten zuiden van onderhavig plangebied – zie paragraaf 2.4.

Vanaf de Vroege Middeleeuwen vond bewoning van de zandige oeverwallen van de Oude Rijn plaats. De stroomruggonden vormden tevens geschikte landbouwgronden. De blokverkaveling langs de Korte Waarder zou kenmerkend zijn voor vroege ontginningen uit de 9^e en 10^e eeuw, die voorafgaan aan de grootschalige veenontginningen (strookverkaveling) van het achterland. De Korte Waarder dankt zijn naam aan de Hof van Waarder, een omgracht terrein van de Commanderie van de Johannietororde, waar tussen 1321 en de vernieling in 1672 een grote hoeve met bijgebouwen heeft gestaan (zie afbeelding 7, rechtsonder, en voorblad). Ten noorden van de Waardense dijk liep de Bekenesse Wetering, die ten oosten van onderhavig plangebied in verbinding stond met de Rijn. De dijk zelf zal vermoedelijk al uit de Late Middeleeuwen dateren.

Afbeelding 6: Detail van een kaart van Pieter Bruijnsz uit 1591 (Bron: Nationaal Archief)

Afbeelding 7: Het plangebied, rood omkaderd, op een anonieme kaart uit 1690 (Bron: Nationaal Archief)

Het dorp Nieuwerbrugge wordt voor het eerst genoemd in het jaar 1550. In 1651 werd de stenen brug over de Oude Rijn vervangen door een (tol)ophaalbrug, maar de oudste brug waaraan het dorp zijn naam dankt zal mogelijk die over de rond 1365 gegraven (Dubbele) Wiericke zijn geweest (afbeelding 6).⁹ In 1615 wordt de oudere stenen brug over de Oude Rijn afgebeeld (zie afbeelding voorblad).

Op het Kadastrale Minuutplan¹⁰ van 1811-1832 is het gebied ten noorden van de Korte Waarder, dat valt onder de gemeente Barwoutswaarder, Sectie I (Bekenesse), nog onbebouwd en in gebruik als weiland. In het gebied ten zuiden hiervan (Waarder, Sectie I, blad 1) bevindt zich volgens de bij het Minuutplan behorende Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel een huis en erf (nr. 50), een hakhoutwal (nr. 49) en een boomgaard (nr. 51).¹¹ Het huis zal zich nabij de westelijke grens van het plangebied hebben bevonden (afbeelding 8). Het lijkt ook nog te worden afgebeeld op topografische kaarten tot circa 1950, samen met een groot bijgebouw (de huidige opstallen?) in de laatste fase. Tussen de Korte Waarder en de Hoge Rijndijk is vanaf circa 1890 sprake van bebouwing langs de dijk, mogelijk met enkele schuren ten zuiden hiervan. De topografische kaarten zijn echter niet duidelijk genoeg om hier uitsluitsel over te geven (afbeelding 9 en 10).

⁹ Zie ook www.nieuwerbrug.net

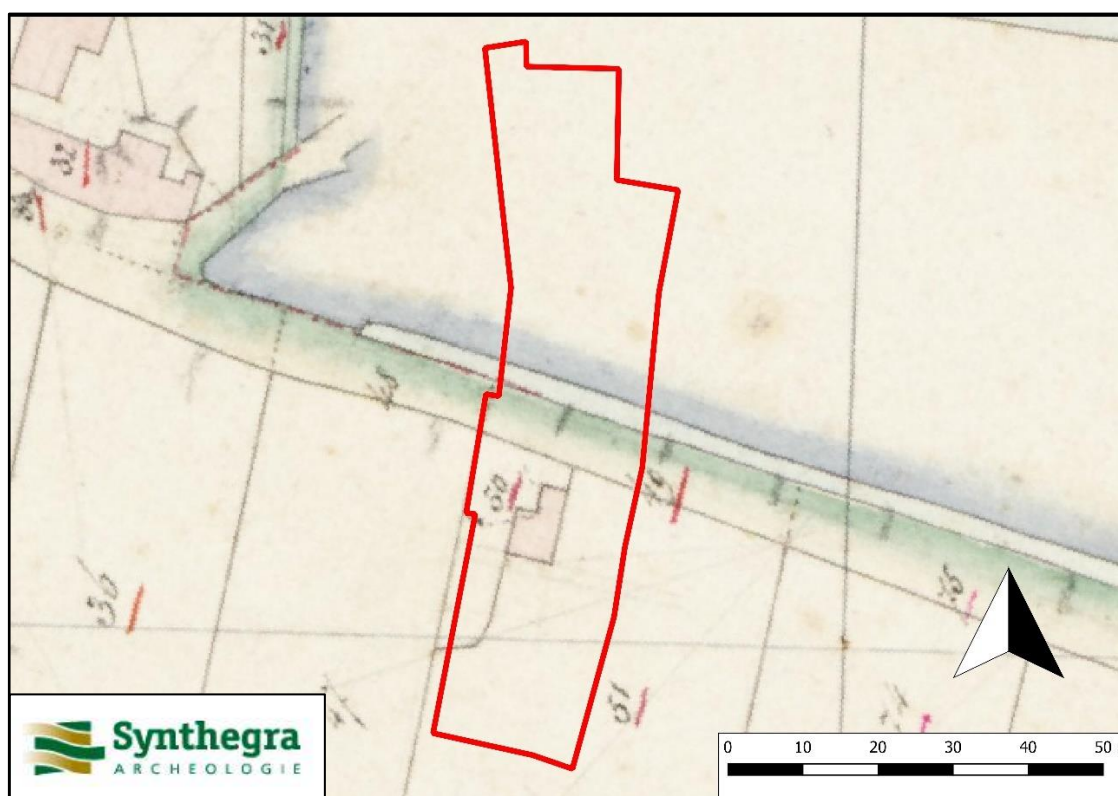
¹⁰ Kadastrale Minuutplannen zijn ten behoeve van de belastingheffing vervaardigde kaarten. De opnames zijn gestart in 1811, ten tijde van Frans bestuur en gecontinueerd tot 1832 (vanaf 1815 onder Nederlands bewind). Het zijn grondbeschrijvingen van de gemeenten met hierop aangegeven de percelen, perceelnummers en gebouwen.

¹¹ OAT (Oorspronkelijke Aanwijzende Tafel) is het bij de Minuutplannen behorende register met gegevens aangaande de betreffende percelen zoals de eigenaar, diens beroep en woonplaats, alsmede grondgebruik, oppervlakte en waarde.

Bekende bodemverstoring

Binnen het plangebied hebben diverse vormen van bodemverontreiniging plaatsgevonden waarvoor een saneringsplan opgesteld dient te worden.¹² Het gaat daarbij onder meer om een smederij/metaalconstructiebedrijf en een rijwielreparatiebedrijf (tot heden) en een ondergrondse hbo-tank die hier tussen 1980 en 1995 was geplaatst. In hoeverre deze activiteiten het bodemarchief verstoord hebben, is vooralsnog onduidelijk.

Volgens de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed¹³ hebben zich in deze omgeving geen gevechtshandelingen voorgedaan; wel kunnen hier kunnen resten worden verwacht van kleinere objecten en structuren zoals crashlocaties, veldgraven en onderduikholen.

Afbeelding 8: Het plangebied, rood omkaderd, op het kadastrale minuutplan uit het begin van de 19^e eeuw (Bron: <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>).

¹² www.bodemloket.nl, locatiecode ZH049709013 (beide terreinen vallen hier onder het adres Hoge Rijndijk 7).

¹³ www.ikme.nl

Afbeelding 9: Het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit 1890 (Bron: www.topotijdreis.nl).

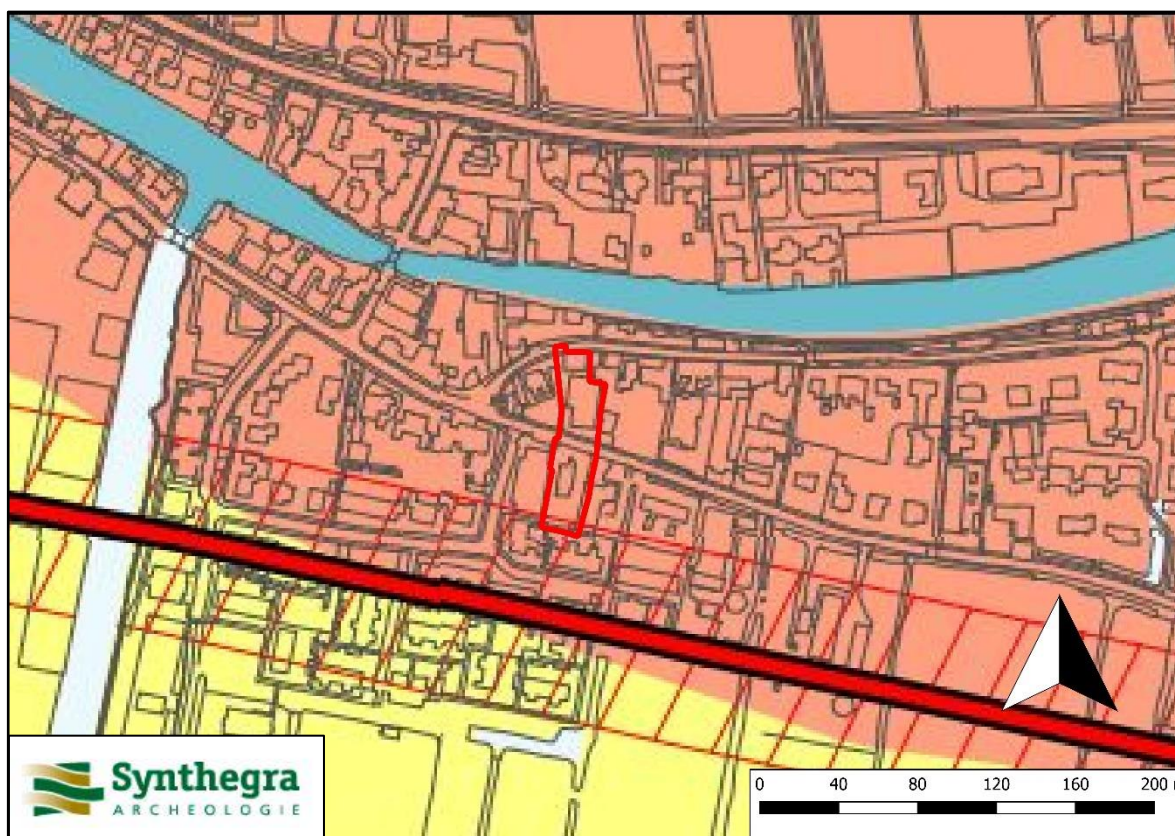

Afbeelding 10: Het plangebied, rood omkaderd, op de topografische kaart uit 1950 (Bron: www.topotijdreis.nl).

2.4 Archeologische waarden in en rondom het plangebied

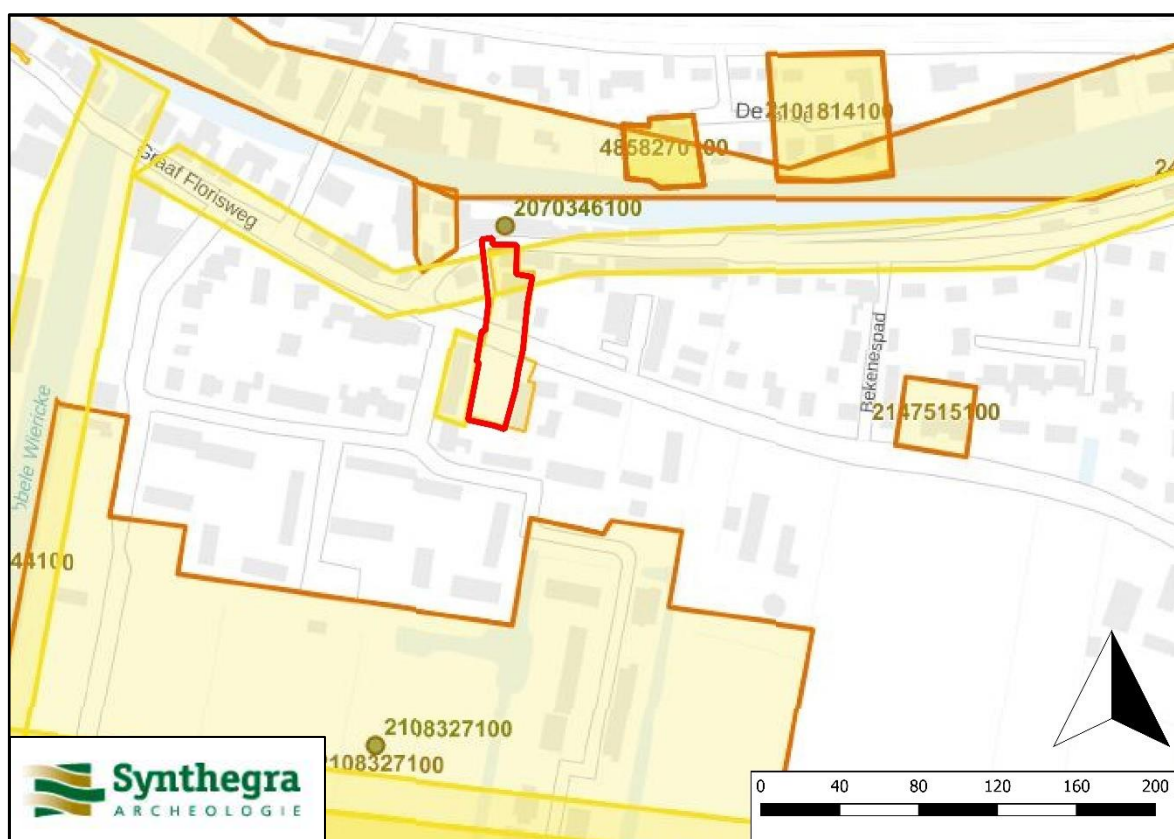
In deze paragraaf wordt gekeken of binnen en rond het plangebied archeologische en/of ondergrondse bouwhistorische waarden bekend zijn. Hiervoor is het Archeologisch Informatie Systeem (Archis 3) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd en in aanvulling daarop de Archeologische Beleidsadvieskaart van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

Voor het plangebied geldt op basis van de Archeologische Beleidsadvieskaart van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk een hoge archeologische waarde (afbeelding 11, geel) gezien de ligging op een meandergordel van de Oude Rijn.¹⁴ Voor de Bronstijd-IJzertijd geldt een middelhoge archeologische verwachting, en voor de Romeinse Tijd - Nieuwe Tijd een hoge archeologische verwachting. De *limes*-weg zou op korte afstand ten zuiden van het plangebied hebben gelopen (afbeelding 11, doorgetrokken rode lijn). Het gearceerde gebied geeft de verwachte zone aan waarin sporen en vondsten uit deze periode verwacht kunnen worden.

Afbeelding 11: Het plangebied, rode kader, geprojecteerd op de Archeologische Verwachting- en Beleidsadvieskaart van de gemeente Bodegraven (Bron: RAAP-rapport 2283).

¹⁴ RAAP-rapport 2283.

Afbeelding 12: Overzicht van de monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen binnen een straal van 200 m van het plangebied (Bron:zoeken.cultureelerfgoed.nl).

2.4.1 Monumenten, waarnemingen en onderzoeksmeldingen in (de nabijheid van) het plangebied

Er bevinden zich geen archeologische monumenten in de nabije omgeving van het plangebied. Binnen een straal van 200 m zijn in Archis 3 wel meerdere gegevens bekend aangaande archeologische waarnemingen en/of onderzoek meldingen (zie afbeelding 12) .

Zaakidentificatienummer 2331790100: in 2011 is door ADC Archeoprojecten een bureauonderzoek uitgevoerd in het gebied direct grenzend aan het zuidwestelijke deel van het plangebied.¹⁵ In dit gebied werden archeologische resten vanaf de Bronstijd t/m de Late Middeleeuwen op of in de top van de oeverafzettingen van de Oude Rijn verwacht, tot een diepte van 1m -Mv. Aangezien de bouw van de supermarkt die hier tot voor kort stond een bodemverstoring van ten minste 80 cm heeft veroorzaakt, wordt de kans op een intact archeologisch niveau hier zeer klein geacht, en derhalve is het gebied vrijgegeven.

Zaakidentificatienummer 2070346100: direct ten noorden van het plangebied is in 2005 een verkennend booronderzoek uitgevoerd door Archeomedia.¹⁶ Daarbij zijn geen archeologische resten uit de Romeinse tijd aangetroffen. In de boringen werd op een diepte variërend van 1,5 - 3,5 m -Mv indicatoren uit de late Middeleeuwen/Nieuwe tijd aangetroffen. Ten westen van de onderzoeklocatie werd 14^e/15^e-eeuws rood geglaazuurd aardewerk aangetroffen. Ter plaatse worden resten van funderingen van een gebouw met erf en afvalkuilen/beerputten, en mogelijk ook resten van ambachtelijke activiteiten verwacht. Het advies van de

¹⁵ Beckers & Blom 2011.

¹⁶ Staak-Stijnman & De Koning 2005. Dit rapport is niet online beschikbaar; samenvatting via Archis 3.

provinciaal archeoloog was om de sloop van de toenmalige gebouwen archeologisch te begeleiden, maar over eventueel vervolgonderzoek zijn geen gegevens bekend.

Zaakidentificatienummer 2417515100: In 2007 heeft ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Korte Waarder 18.¹⁷ In dit plangebied werden bewoningsresten vanaf de Late IJzertijd verwacht, aangezien de oevers van de Rijn vanaf deze periode voor bewoning werden benut. Het booronderzoek heeft echter geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten opgeleverd, en derhalve werd geadviseerd om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te laten voeren.

Zaakidentificatienummer 2482491100: Het door ADC Archeoprojecten in 2015 uitgevoerde bureauonderzoek Kadetraject Oude Rijn Zuid is niet online beschikbaar.

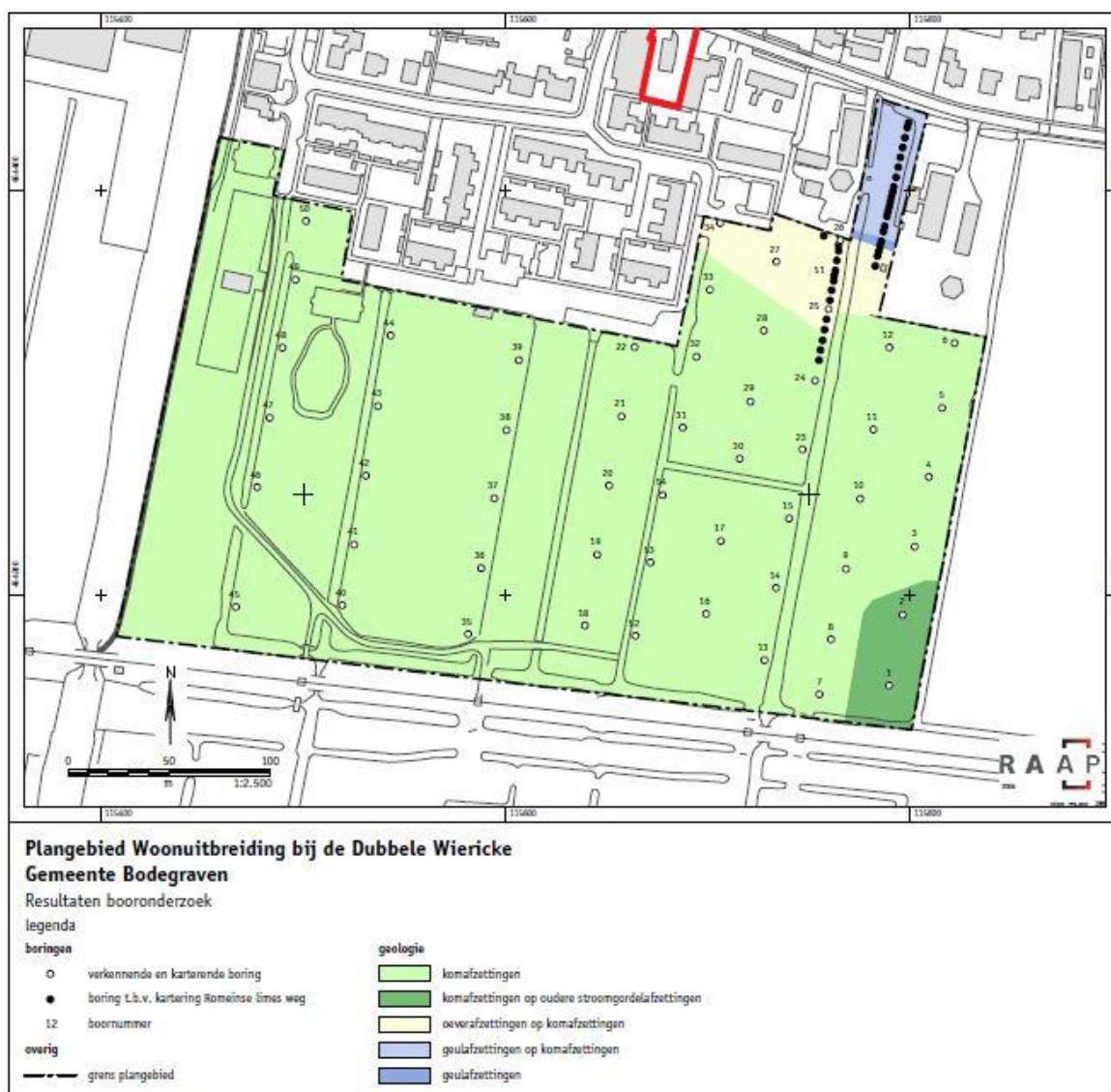
Zaakidentificatienummer 2108327100: RAAP heeft in 2006 een uitgebreid booronderzoek uitgevoerd ten zuiden van het huidige plangebied, in plangebied Woonuitbreiding Dubbele Wiericke.¹⁸ Op de kaart van Archis 3 (afbeelding 12) is dit plangebied niet helemaal correct aangegeven, want het noordoostelijke deel loopt door tot de Korte Waarder (afbeelding 13). In dit deel van het plangebied, waar ook sprake was van een historische boerderij, zijn de vermoedelijke resten van de Romeinse weg aangetroffen. In boringen direct ten zuiden van de oude boerderij bevond zich een opvallende concentratie grind op de overgang van beddingafzettingen naar de oeverwal, die op een oud wegdek duiden. Er werden in de betreffende boring overigens ook fragmenten van kogelpot en grijs aardewerk aangetroffen, naast houtskool en verbrand bot.¹⁹ De door RAAP gesignaleerde geulafzettingen zouden overigens kunnen duiden op een nevengeul van de Oude Rijn ter hoogte van de Korte Waarder – zie afbeelding 13. Deze afzettingen kunnen ook in het zuidelijke deel van onderhavig plangebied worden verwacht, en aangezien het exacte verloop van de geul niet bekend is, kunnen zelfs oeverwalafzettingen hier niet uitgesloten worden.

---

¹⁷ Van Lil 2007.

¹⁸ De Kort 2006.

¹⁹ De Kort 2006, p. 15 en figuur 6.

Afbeelding 13: Overzicht van de boorresultaten van Plangebied Woonuitbreiding bij de Dubbele Wiericke, met het zuidelijke deel van het huidige plangebied aangegeven met een rode lijn (bewerking van De Kort 2006, figuur 5).

2.5 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van bovenstaand bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. De essentie hiervan is weergegeven in tabel 1.

Volgens de archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Bodegraven-Reeuwijk (afbeelding 11) ligt het plangebied in een zone met een hoge archeologische verwachting. Het plangebied ligt op de zuidelijke oeverwal van de Oude Rijn, die geschikt was voor bewoning vanaf de Late IJzertijd. Oudere resten zijn vermoedelijk verspoeld door de destijds nog actieve rivierarm. Direct ten zuiden van het plangebied heeft vermoedelijk de Romeinse *limes*-weg gelopen (idem, rode lijn). Het gearceerde gebied geeft de verwachte zone aan waarin sporen en vondsten uit deze periode verwacht kunnen worden. Archeologisch onderzoek direct ten noorden van de Hoge Rijndijk heeft uitgewezen dat hier sprake was van bewoning vanaf de 14^e/15^e eeuw. De Korte Waarder dateert vermoedelijk ook uit de Late Middeleeuwen. De ligging van het plangebied

langs en tussen twee dijken die hun oorsprong in de Middeleeuwen kennen, nabij deze vroege bewoningssporen, bevestigen de hoge archeologische verwachting vanaf de Late Middeleeuwen tot de Nieuwe Tijd – zie Tabel 1. Ten zuiden van de Korte Waarder was in ieder geval vanaf het begin van de 19^e eeuw sprake van bebouwing.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
laat-paleolithicum - bronstijd	laag	Bewoningssporen: tijdelijke kampementen Mobilia: vuursteen artefacten, haardkuilen	Vermoedelijk grotendeels geërodeerd door stroomgordel Oude Rijn
IJzertijd – Romeinse tijd	hoog	Sporen die samenhangen met de Romeinse <i>limes</i> -weg en/of (oudere) bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch landgebruik. Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen	Diepte nog nader te bepalen
Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	hoog	Sporen die samenhangen met ontginningen en bedijking, bewoningssporen etc vooral vanaf de Late Middeleeuwen. Bebouwing ten zuiden van de Korte Waarder vanaf de vroege 19 ^e eeuw.	Direct onder de bouwvoor, diepte nog nader te bepalen

Tabel 1: Gespecificeerde archeologische verwachting.

Voor het plangebied geldt op basis van het bureauonderzoek een hoge verwachting voor archeologische resten vanaf de Late IJzertijd, en dan met name voor vondsten en sporen die samenhangen met de Romeinse *limes*-weg, en van ontginningsactiviteiten en bewoning vanaf de Late Middeleeuwen. Het doel van het voorgestelde inventariserend veldonderzoek is het toetsen van deze archeologische verwachting, en de mate van intactheid van het bodemprofiel nader te bepalen – zie Bijlage 1.

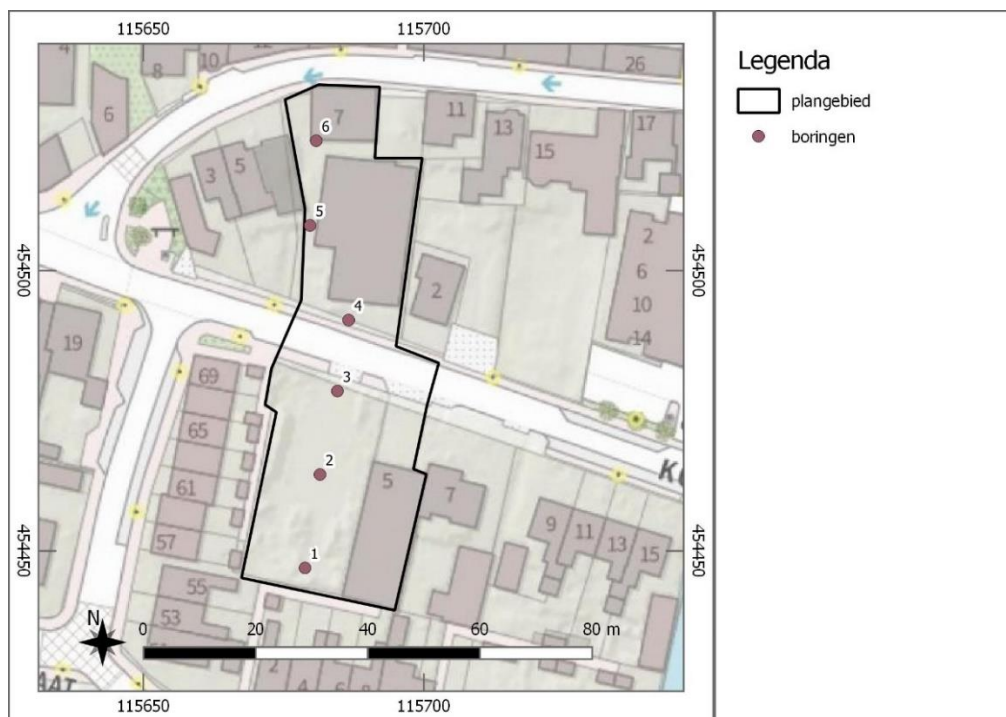
3 Inventariserend Veldonderzoek

3.1 Methode

Op basis van het gespecificeerde verwachtingsmodel uit het bureauonderzoek is aan de hand van de Leidraad Inventariserend Veldonderzoek²⁰ een karterend booronderzoek met een boordichtheid van ten minste 10 boringen per hectare uitgevoerd. Hiermee is het onderzoek karterend voor nederzettingen uit de Late IJzertijd en latere perioden.

Aangezien het plangebied circa 2210 m² groot is, zijn verspreid over het plangebied (afbeelding 12) in totaal zes boringen gezet. Door de terreinomstandigheden (bebouwing, verhardingen, begroeiing etc.) was het niet mogelijk om op deze locatie een regelmatig boorgrid uit te zetten. Er is getracht zoveel mogelijk een boorraai met boringen op een onderlinge afstand van ca. 25 m te realiseren. De exacte boorlocaties zijn ingemeten met een meetlint.

Er is geboord met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn uitgevoerd tot in de stroomgordelafzettingen van de Oude Rijn of tot maximaal 200 cm -mv. Boring 3 is gestuit op 70 cm -mv op een baksteen(fragment). Deze boring kon ook niet verplaatst worden omdat hier een oppervlakteverharding van stelconplaten aanwezig was. Het opgeboorde sediment is verbrokken en versneden en geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. De boringen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104²¹ en bodemkundig²² geïnterpreteerd.

Afbeelding 14: Boorpuntenkaart geprojecteerd op de huidige topografische ondergrond.

²⁰ SIKB 2006.

²¹ Nederlands Normalisatie-instituut 1989.

²² De Bakker en Schelling 1989.

3.2 Beschrijving en interpretatie van de boorgegevens

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 14 en bijlage 1, de boorstaten zijn weergegeven in bijlage 2. De ondergrond van het uiterste zuiden van het plangebied bestaat uit een pakket mineraalarm veen met houtresten. Dit gaat op 165 cm -mv geleidelijk over in een pakket matig siltige klei met een top op 120 cm -mv. Het veenpakket en het pakket matig siltige klei worden geïnterpreteerd als komafzettingen. Ze worden afgedekt door een 40 cm dikke, sterk siltige kleilaag met roestvlekken. Deze laag is half gerijpt en bestaat uit oeverafzettingen van de Oude Rijn. De bovenste 50 cm van de oeverafzettingen zijn matig humeus, gerijpt en zwak baksteenhoudend. Het betreft hier een recente bouwvoor, afgedekt door een 30 cm dikke laag recent opgebracht zand.

Direct ten zuiden van de Korte Waarder is in de ondergrond juist een pakket zwak siltig, matig fijn zand aanwezig dat geleidelijk naar boven toe op 260 cm -mv overgaat in zandige klei met zandlaagjes. Dit zijn oever- op beddingafzettingen van de Oude Rijn. De top van de oeverafzettingen ligt op 150 cm -mv. Dit pakket wordt afgedekt door een pakket, gerijpte, matig siltige klei met roestvlekken. Het betreft hier een pakket komafzettingen. De komafzettingen worden aan de bovenzijde scherp begrensd en gaan op 60 cm -mv over in een 10 cm matig humeuze kleilaag met repac. Deze recent geroerde laag wordt afgedekt door een 25 cm dikke, recent opgebrachte zandlaag en een laag stelconplaten met dezelfde dikte. De ondergrond op de locatie van boring 3 kon niet bepaald worden omdat deze boring op 70 cm -mv gestuit is, waarschijnlijk op een baksteen(fragment).

Ten noorden van de Korte Waarder bestaat de ondergrond uit een pakket grijze, sterk siltige klei. Dit pakket is ongerijpt en grijskleurig. Waarschijnlijk betreft het hier de basis van een pakket oeverafzettingen van de Oude Rijn. De oeverafzettingen gaan scherp naar boven toe over in een 130 tot 170 cm dik, heterogeen, donkergrijs klei – en zandpakket. Dit pakket is matig tot sterk humeus en bevat fragmenten baksteen, kolengruis, repac en plastic. Het betreft hier een recent geroerd pakket.

3.3 Archeologische indicatoren

Bij de controle van het opgeboorde bodemmateriaal zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats. In de nabijheid van boorlocatie 3 werden funderingsresten verwacht van een gebouw dat ten minste uit de vroege 19^e eeuw dateert. Mogelijk is deze boring op een funderingsrestant van dit pand gestuit.

3.4 Archeologische interpretatie

Het uiterste zuiden van het plangebied lijkt langdurig deel te hebben uitgemaakt van een komgebied en het centrale en noordelijke deel van het plangebied van de stroomgordel van de Oude Rijn. In de ondergrond van het plangebied zijn geen mogelijke archeologische lagen aangetroffen.

Het gebied ten noorden van de Korte Waarder is relatief diep verstoord. Waarschijnlijk betreft het hier een recente verstoring en daarom worden hier geen archeologische waarden verwacht. Ten zuiden van de Korte Waarder konden volgens het verwachtingsmodel onder andere mogelijke archeologische resten uit de Nieuwe tijd verwacht worden; in het bijzonder de funderingsresten van een in het zuidwesten van het plangebied gesitueerd pand. Dit pand staat al afgebeeld op kaartmateriaal uit het begin van de 19^e eeuw. Op basis van het booronderzoek, zeker ook omdat boring 3 op een baksteenfragment is gestuit, kan niet uitgesloten worden

dat van dit pand nog funderingsrestanten aanwezig zijn. In dit deel van het plangebied zijn woningen voorzien. Om eventuele archeologische resten in dit deel van het plangebied veilig te stellen wordt een inventariserend veldonderzoek door middel van een archeologische begeleiding noodzakelijk geacht.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Inleiding

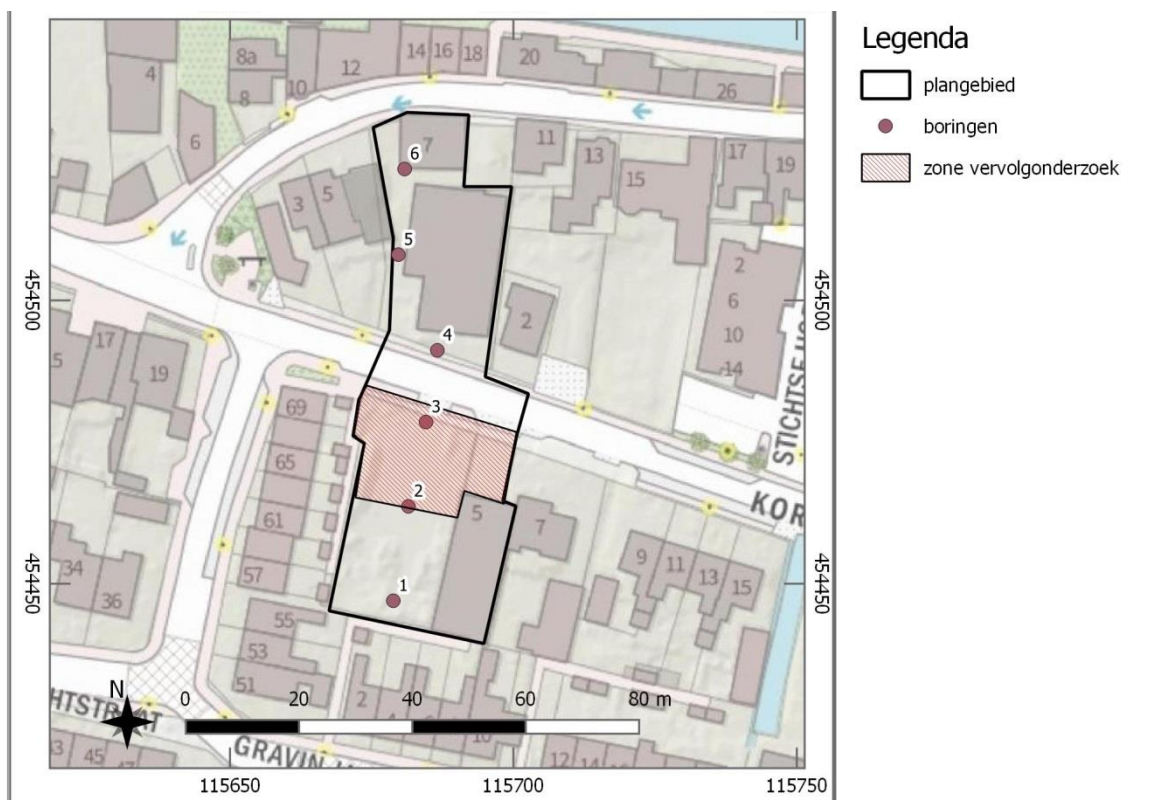
Het doel van het archeologisch bureauonderzoek was het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Voor het plangebied gold op basis van het bureauonderzoek een lage verwachting voor bewoningssporen uit het laat-paleolithicum tot en met de Bronstijd en een hoge archeologische verwachtingswaarde voor resten van de Limes-weg uit de Romeinse tijd en nederzettingen vanaf de Late IJzertijd. Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen van deze verwachting.

4.2 Conclusies / beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat is de opbouw van de ondergrond en is het bodemprofiel intact?*
In het uiterste zuiden van het plangebied bestaat de stratigrafische opbouw uit oeverafzettingen van de Oude Rijn op komafzettingen. Ten noorden daarvan komen in de ondergrond oever- op beddingafzettingen van de Oude Rijn voor met incidenteel daarboven een pakket komafzettingen. De rivierafzettingen zijn in het noorden van het plangebied tot een diepte van 130 á 170 cm -mv recent verstoord geraakt. In het zuiden van het plangebied is de ondergrond tot gemiddeld 70 cm -mv omgewerkt.
- *Zijn in het plangebied archeologische vindplaatsen aanwezig?*
Eén van de boringen ten zuiden van de Korte Waarder is gestuit op een baksteen(fragment), juist op een locatie waar bebouwingsresten uit de Nieuwe tijd verwacht werden. Mogelijk zijn dus nog ten zuiden van de Korte Waarder archeologische waarden uit de Nieuwe tijd aanwezig. In de overige delen van het plangebied worden op basis van het booronderzoek geen archeologische waarden verwacht.
- *Wat is te zeggen over de horizontale en verticale verspreiding van de archeologische waarden?*
De vroegere bebouwing ten zuiden van de Korte Waarder strekte zich ongeveer uit van boorlocatie 2 tot boorlocatie 3.
- *Wat is de vermoedelijke aard en datering van de archeologische resten?*
In dit deel van het plangebied worden archeologische waarden uit de Nieuwe tijd verwacht. De oudste gedetailleerde kaart van het plangebied is het Kadastrale Minuutplan uit de vroege 19^e eeuw. Op deze kaart is ten zuiden van de Korte Waarder een gebouw gekarteerd. Dit pand stamt dus uit de vroege 19^e eeuw maar is mogelijk nog ouder.
- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische resten bedreigd door de voorgenomen ontwikkeling van het gebied?*
In de zone tussen de Korte Waarder en de Hoge Rijndijk worden geen archeologische waarden verwacht en dus ook niet bedreigd. Direct ten zuiden van de Korte Waarder worden nog funderingsrestanten en andere bewoningsresten uit de Nieuwe tijd verwacht. Op deze locatie zijn enkele woningen voorzien. Om de mogelijke archeologische waarden op deze locatie nader te

onderzoeken adviseren wij om ten zuiden van de Korte Waarder een inventariserend veldonderzoek door middel van een archeologische begeleiding onder protocol IVO-P uit te voeren. De exacte werkwijze van dit onderzoek dient vastgelegd te worden in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Uit het inventariserend veldonderzoek blijkt dat de overgang van de oeverwal van de Oude Rijn naar het ten zuiden daarvan gelegen komgebied ergens ten zuiden van de Korte Waarder gezocht moet worden. In de ondergrond van het plangebied zijn geen potentiële archeologische niveaus aangetroffen. De zone tussen de Korte Waarder en de Hoge Rijndijk is relatief diep verstoord geraakt en het betreft hier een recente versterking. In dit deel van het plangebied worden daardoor geen archeologische waarden verwacht. Eén van de boringen ten zuiden van de Korte Waarder is gestuit op een baksteen(fragment), juist op een locatie waar bebouwingsresten uit de Nieuwe tijd verwacht werden. Mogelijk zijn dus nog ten zuiden van de Korte Waarder archeologische waarden uit de Nieuwe Tijd aanwezig. Omdat hier ook grootschalige bodemversterkingen gepland zijn (de bouw van enkele woningen, dient dit deel van het plangebied nog nader te worden onderzocht door middel van een archeologische begeleiding volgens protocol IVO-P.

Afbeelding 15: Advieskaart.

4.3 Aanbevelingen

Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor de voorgenomen ontwikkeling van het plangebied zoals omschreven in de vergunningsaanvraag nader archeologisch onderzoek geadviseerd.

Op basis van de resultaten van het booronderzoek is mogelijk een archeologische vindplaats in het plangebied aanwezig, in de zone direct ten zuiden van de Korte Waarder. Wanneer de geplande graafwerkzaamheden dieper reiken dan 50 cm beneden maaiveld kunnen eventueel aanwezig archeologische resten verloren gaan en is vervolgonderzoek noodzakelijk. Aangezien er een vervuiling in het plangebied geconstateerd is en sanering (dieper dan 1 meter beneden maaiveld) van het plangebied moet plaatsvinden adviseren wij een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische begeleiding volgens protocol IVO-P om vast te stellen of in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn en zo ja, welke waardering hieraan gegeven kan worden. Voor deze archeologische begeleiding is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk dat is goedgekeurd door de bevoegde overheid. In dit PvE wordt de werkwijze en de randvoorwaarden van de archeologische begeleiding vastgelegd.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodem verstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Bodegraven-Reeuwijk). Deze neemt een definitief selectiebesluit aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

Er is getracht een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toeval vondst bij de gemeente worden gemeld.

Bronnen

Literatuur

Bakker, H. de en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.

Beckers, I.S.J. en J.M. Blom, 2011: *Graaf Albrechtstraat 57 te Nieuwerbrug (gemeente Bodegraven-Reeuwijk). Een bureauonderzoek*. ADC-rapport 2790, Amersfoort.

Kadernota Erfgoed 2012. Verleden vitaal in het heden. Gemeente Bodegraven Reeuwijk.

Kort, J.W. de, 2006: *Plangebied Woonuitbreiding bij de Dubbele Wiericke te Nieuwerbrug*. RAAP-rapport 1297, Weesp.

Lil, R. van, 2007: *Nieuwerbrug, Korte Waarder 18 (gemeente Bodegraven)*. ADC-rapport 896, Amersfoort.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten

Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *NEN 5104 Geotechniek - Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.

Staaq-Stijnman, S. van der, en M.W.A. de Koning, 2005: *Verkennd archeologisch onderzoek Hoge Rijndijk 6-8 te Nieuwerbrug. Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek met boringen*. Archeomedia-rapport A05-143-I, Nieuwerkerk aan den IJssel..

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek; Deel: karterend booronderzoek (aanvulling op de KNA 3.1)*. SIKB, Gouda.

Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1*. SIKB, Gouda.

Internet (geraadpleegd juni 2020)

<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>

<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl/>

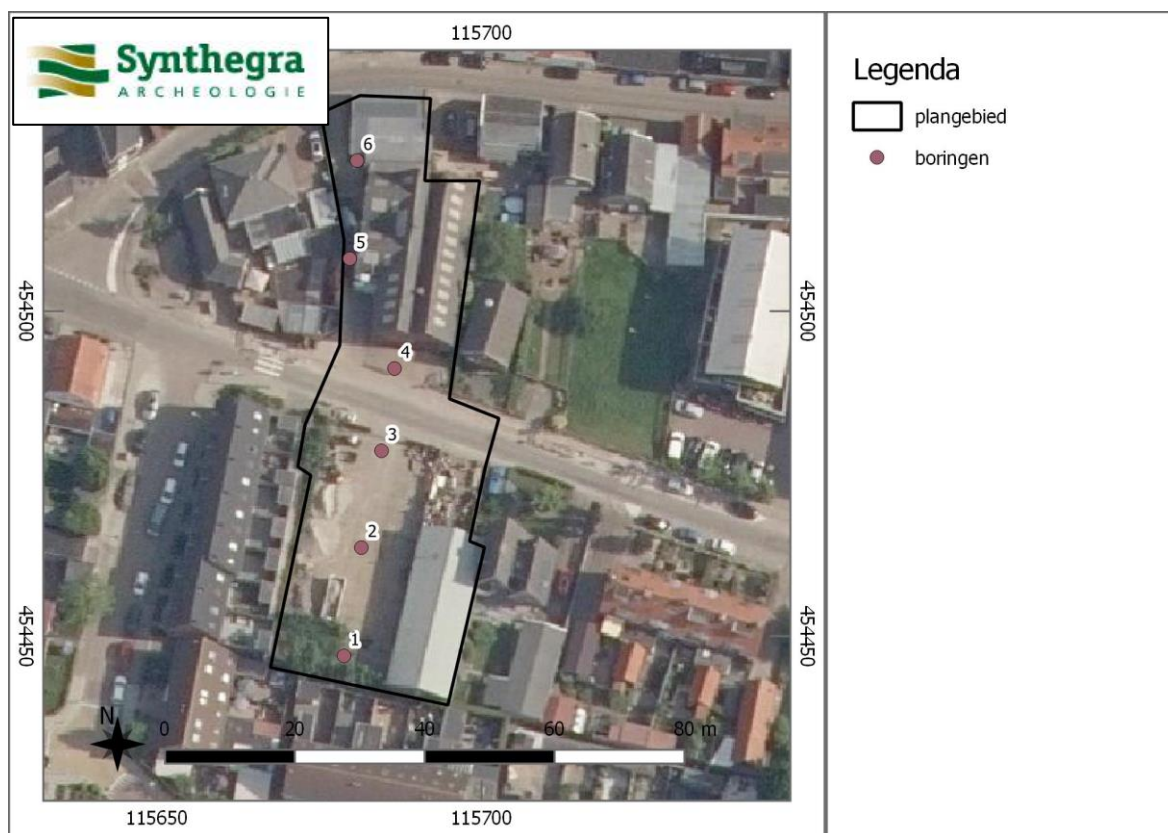
www.ahn.nl

www.bodemloket.nl

www.dinoloket.nl

www.ikme.nl

BIJLAGE I: BOORPUNTENKAART KORTE WAARDER 5 TE NIEUWERBRUG AAN DEN RIJN

Coördinaten boorpunten		
1	X: 115670,9	Y: 454448,5
2	X: 115673,7	Y: 454475,9
3	X: 115697,5	Y: 454473,3
4	X: 115678,9	Y: 454509,8
5	X: 115694,2	Y: 454491,1
6	X: 115676,9	Y: 454531,4